

Aplinkos vadybos ir audito sistema EMAS

Bendrosios nuostatos, įgyvendinimas, registravimas

Mokymų medžiagos santrauka

INVESTUOK
LIETUVOJE

EKSPORTUOJANČIOJI
LIETUVA

EMAS principai

EMAS

EUROPOS APLINKOSAUGOS VADYBOS IR AUDITO SISTEMA

Veiksmingumas, patikimumas, skaidrumas

Commission Européenne

EMAS

Performance, Crédibilité, Transparence

Aplinkosaugos ir audito sistemos (EMAS), kuri yra svarbi tvaraus vartojimo bei gamybos ir tvarios pramonės politikos veiksmų plano priemonė, **tikslas – skatinti nuolat didinti organizacijų aplinkosauginį veiksmingumą** organizacijoms **diegiant** ir įgyvendinant aplinkosaugos vadybos sistemas, **atliekant** sisteminiį, objektyvų ir periodišką tokių sistemų veiksmingumo vertinimą, **teikiant** informaciją apie aplinkosauginį veiksmingumą, atvirai bendraujant su visuomene ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis, organizacijų darbuotojams **aktyviai dalyvaujant** ir rengiant tinkamą mokymą.

EMAS plėtra

EMAS I

1993 m. birželio 29 d.

Europos Tarybos priima EMAS (EMAS I)

1995 m.

Sistema atvira pramonės įmonėms

1998 m. spalio 30 d.

Komisijos pasiūlymai dėl Tarybos
Reglamento dėl organizacijų savanoriško
dalyvavimo aplinkosaugos vadybos ir
audito sistemoje

EMAS II

2001 m. kovo 19 d.

Priimtas Tarybos ir EP reglamentas (EC)
Nr 761/2001 (EMAS II)

EMAS III

2009 m. lapkričio 25 d.

Priimtas naujas Tarybos ir EP reglamentas
(EC) Nr 1221/2009 (EMAS III)

Aplinkos vadybos sistemas reglamentuojantys dokumentai

MANAGING RISK

- **Standartas ISO 14001:2004.** Aplinkos vadybos sistemos. Reikalavimai ir naudojimo gairės (LST EN ISO 14001:2005)
  - **EMAS.** Aplinkos vadybos ir audito sistema. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 1221/2009
-

Pagrindiniai skirtumai tarp ISO 14001 ir EMAS

MANAGING RISK

- ISO 14001 - tarptautinis standartas, EMAS - ES reglamentas
- Pagal EMAS – registracija
- Pagal ISO 14001 – sertifikavimas
- Pagal EMAS privaloma pirminė aplinkosaugos apžvalga
- Darbuotojų dalyvavimas ir informavimas
- Organizuotas aplinkosauginio veiksmingumo įvertinimas
- Registracija pagal EMAS galima tik tuo atveju, jei įrodoma atitiktis teisiniams aplinkos apsaugos reikalavimams
- Pagal EMAS būtinas duomenų pateikimas visuomenei

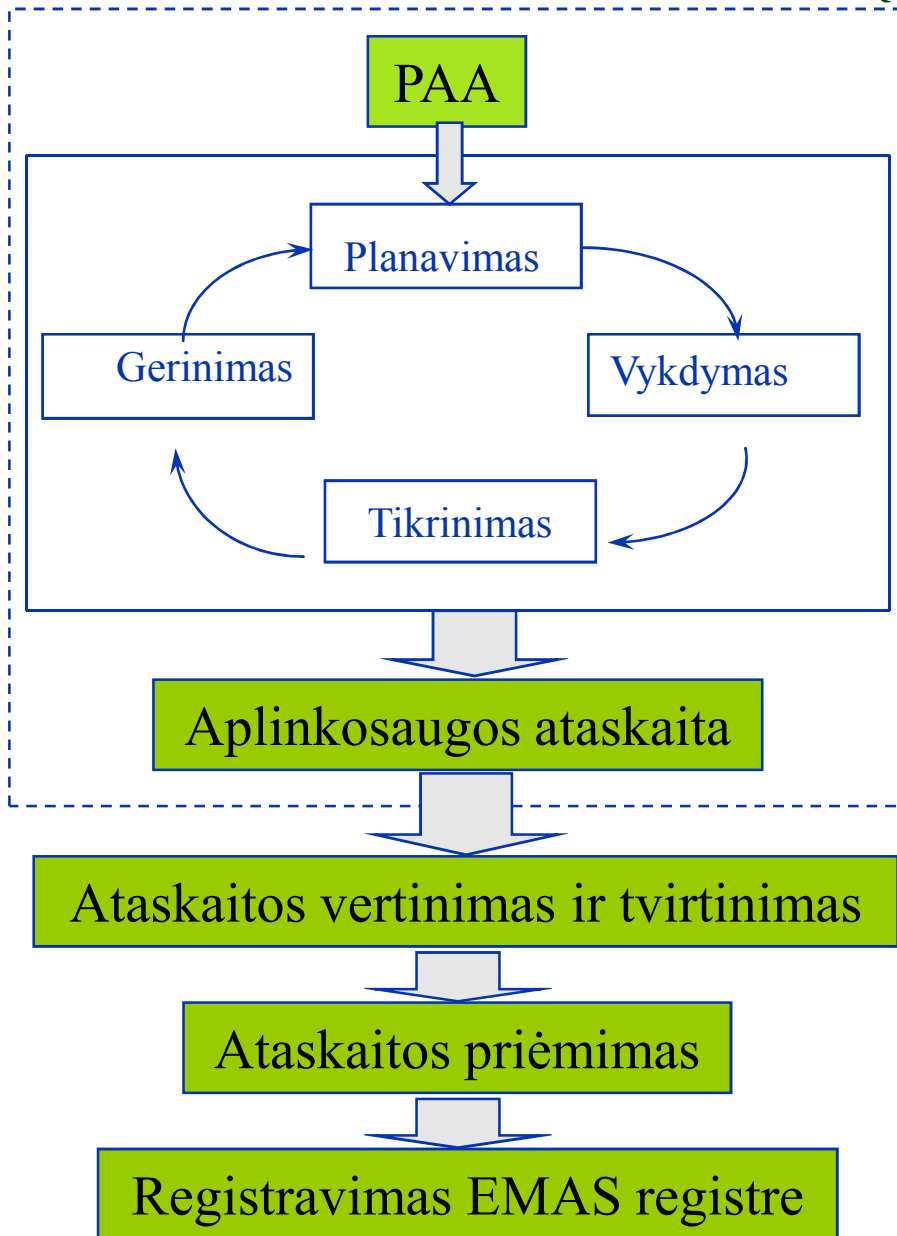

Bendrosios vadybos sistemos dalis, **kuri apima organizacinę struktūrą, planavimo veiklą, atsakomybę, praktiką, procedūras, procesus ir išteklius** aplinkosaugos **politikai** plėtoti, įgyvendinti, pasiekti, peržiūrėti ir palaikyti bei **aplinkosaugos aspektams** valdyti

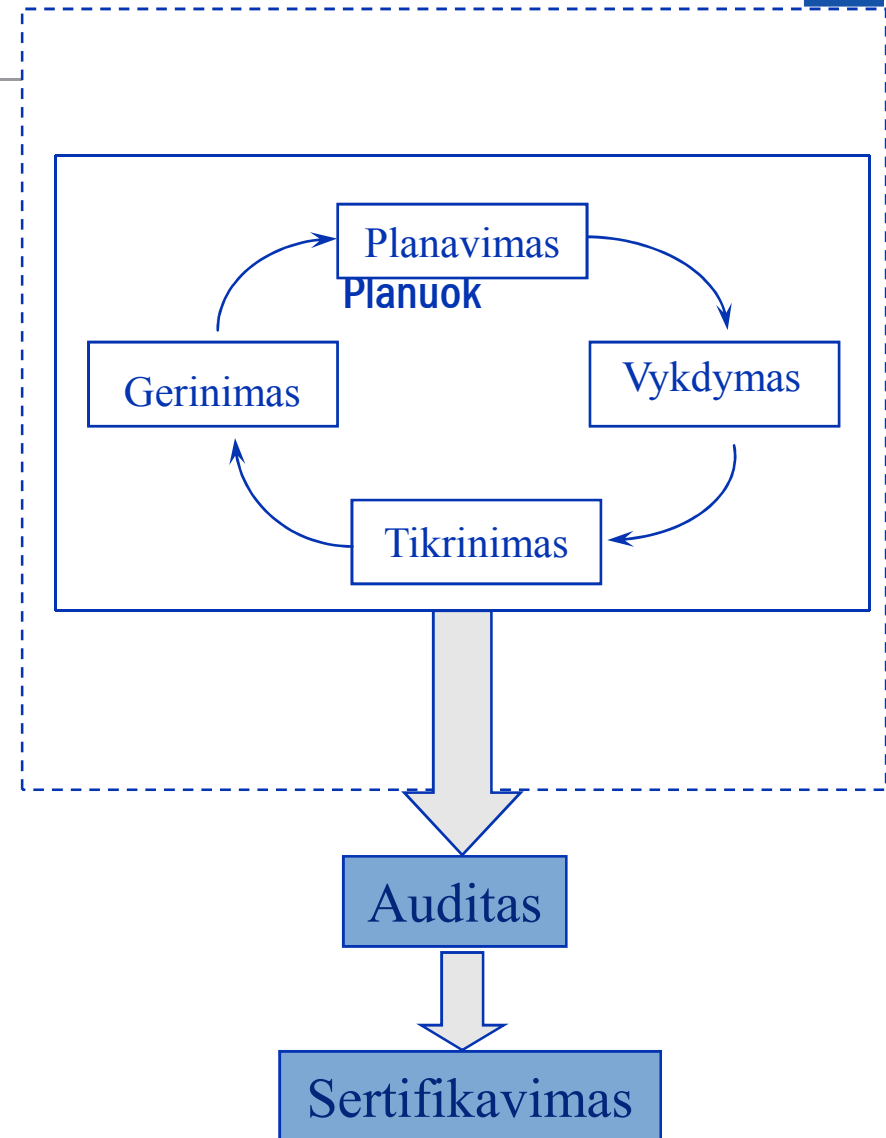
EMAS

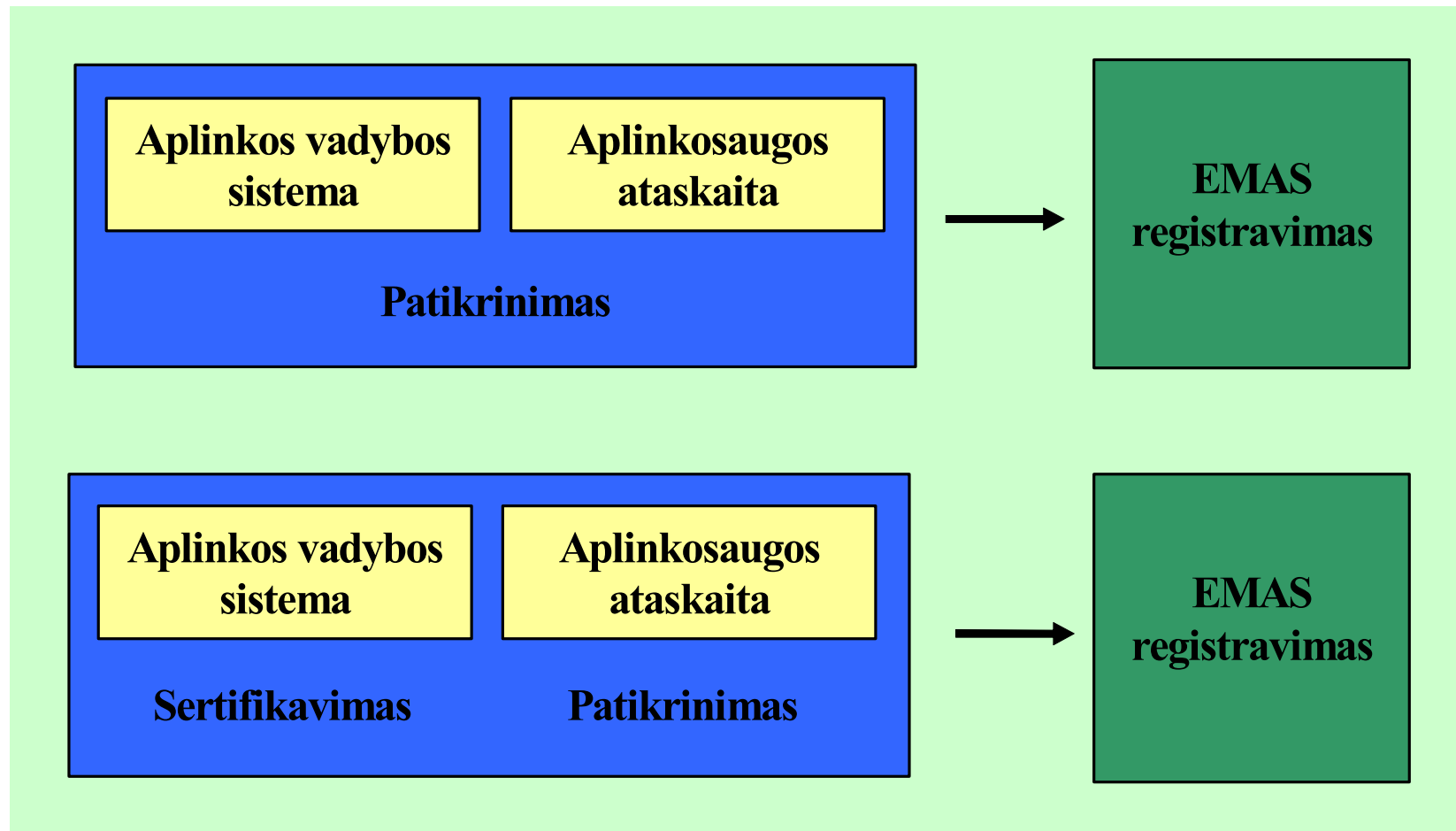
AVS PAGAL EMAS REGLAMENTA

AVS PAGAL ISO 14001

Du EMAS registravimo keliai

Pradinė aplinkosaugos analizė

MANAGING RISK

- **Aplinkosaugos analizė** – **pradinė išsami** aplinkosaugos **aspektų, poveikio aplinkai** ir aplinkosaugos **veiksmingumo**, susijusių su organizacijos veikla, produktais ir paslaugomis, **analizė**.

Reikalavimai analizei atlikti yra pateikti Reglamento I priede ir II priedo A.3.1 (ISO 14001, p. 4.3.1)

Pradinė aplinkosaugos analizė

MANAGING RISK

1. Nustatomi su aplinka susiję taikomi teisiniai reikalavimai.
  2. Nustatomi visi tiesioginiai ir netiesioginiai aplinkosaugos aspektai, darantys reikšmingą poveikį aplinkai, jie atitinkamai kokybiškai ir kiekybiškai apibrėžiami ir sudaromas reikšmingų aspektų sąrašas.
  3. Apibūdinami poveikio aplinkai reikšmingumo vertinimo kriterijai.
  4. Atliekama visų taikomų aplinkosaugos vadybos praktikų ir procedūrų analizė.
  5. Atliekamas ankstesnių incidentų tyrimo rezultatų vertinimas.
-

1. Taikomų teisinių reikalavimų analizė

Organizacija ne tik **sudaro** taikomų teisinių reikalavimų **sąrašą**, bet ir nurodo, **kaip galima įrodyti**, kad ji laikosi įvairių reikalavimų.

Organizacijos, siekiančios būti įregistruotos EMAS, turi **galėti įrodyti**, kad jos:

- 1) atlikusios Reglamento I priede numatyta aplinkosaugos analizę **nustatė visus organizacijai taikomus su aplinka susijusius teisinius reikalavimus ir žino jų pasekmes organizacijai**
  - 2) **užtikrina teisinę atitiktį** aplinkos teisės aktų reikalavimams, įskaitant leidimus ir leidimų apribojimus ir
  - 3) **turi procedūras**, kurias taikydama organizacija gali užtikrinti nuolatinę atitiktį šiems reikalavimams
-

2. Tiesioginių ir netiesioginių aplinkosaugos aspektų, darančių reikšmingą poveikį aplinkai, nustatymas

Tiesioginiai aplinkosaugos aspektai

MANAGING RISK

- Tiesioginiai aplinkosaugos aspektai yra susiję su **pačios organizacijos** veikla, produktais ir paslaugomis, kurių **valdymą ji tiesiogiai kontroliuoja**.
  - Į tiesioginius savo veiklos aspektus turi atsižvelgti **visos** organizacijos.
-

Netiesioginiai aplinkosaugos aspektai

MANAGING RISK

- Netiesioginiai aplinkosaugos aspektai gali būti organizacijos ir trečiųjų šalių sąveikos rezultatas; organizacija, norinti būti įregistruota EMAS, gali daryti tam tikrą įtaką tokiai sąveikai.
  - Svarbu, kad nepramoninės organizacijos, pavyzdžiui, vietos valdžios institucijos arba finansų institucijos, taip pat atsižvelgtų į su jų pagrindine veikla susijusius aplinkosaugos aspektus. Tik su organizacijos teritorija ir infrastruktūra susijusių aplinkosaugos aspektų aprašo nepakanka.
-

3. Poveikio aplinkai reikšmingumo vertinimo kriterijų apibūdinimas

Organizacija **apibrėžia** savo veiklos, produktų ir paslaugų aplinkosaugos aspektų **reikšmingumo vertinimo kriterijus**, kad galėtų nustatyti, kurie iš šių aspektų daro reikšmingą poveikį aplinkai.

Rengdama kriterijus, organizacija atsižvelgia į Bendrijos teisės aktus. **Kriterijai turi būti išsamūs, atkuriami, viešai skelbiami, ir turi būti įmanoma nepriklausomai juos patikrinti.**

Vertindama aplinkosaugos **aspekto reikšmingumą**, organizacija **atsižvelgia** į:

- Galimybę sukelti žalą aplinkai
  - Vietos, regiono arba pasaulio aplinkos pažeidžiamumą
  - Aspekto ar poveikio mastą, atvejų skaičių, dažnį ir grįžtamumą
  - Tai, ar yra susijusių aplinkos teisės aktų ir kokie jų reikalavimai
  - Svarbą suinteresuotoms šalims ir organizacijos darbuotojams
-

1. Audito programa

Audito programa **garantuoja**, kad organizacijos **vadovybė gautų informaciją**, kurios jai reikia, kad galėtų apsvarstyti organizacijos aplinkosaugos veiksmingumą ir aplinkosaugos vadybos sistemos efektyvumą bei galėtų įrodyti, jog jie yra kontroliuojami.

2. Audito programos tikslai

Visų pirma siekiama **įvertinti naudojamą vadybos sistemas**, nustatyti, ar vykdoma organizacijos **politika ir programa**, kuriose turi būti numatyta **laikytis atitinkamų aplinkosaugos norminių reikalavimų**.

---

3. Audito programos apimtis

Turi būti aiškiai apibrėžta **bendra atskirų auditų** arba, kai taikytina, **kiekvieno audito ciklo etapo apimtis** aiškiai nurodant:

- a) dalykines sritis
- b) tikrintiną veiklą
- c) tikrintinus aplinkosaugos kriterijus
- d) tikrintiną laikotarpį

Aplinkosaugos auditas apima ir aplinkosauginiam veiksmingumui įvertinti būtinų faktinių duomenų vertinimą.

---

4. Audito dažnumas

Auditas arba **audito ciklas**, apimantis visą organizacijos veiklą, atliekamas pagal poreikį, **bet ne rečiau kaip kas trejus metus** arba ketverius metus, jei taikoma 7 straipsnyje nustatyta nukrypti leidžianti nuostata.

Konkrečios veiklos tikrinimo dažnumas skirsis priklausomai nuo:

- a) veiklos pobūdžio, masto ir sudėtingumo
  - b) su veikla susijusio poveikio aplinkai reikšmingumo
  - c) atliekant ankstesnius auditus nustatytų problemų svarbos ir skubos
  - d) ankstesnių aplinkosaugos problemų
-

4. Audito dažnumas (tęsinys)

Dažniau tikrinama **sudėtingesnė veikla**, turinti **reikšmingesnį poveikį** aplinkai.

Organizacija turėtų **atlikti auditą bent kartą per metus**, nes taip organizacijos vadovybei ir aplinkosaugos vertintojui bus lengviau įrodyti, kad organizacija valdo savo reikšmingus aplinkosaugos aspektus.

- **Aplinkosaugos ataskaita** – **išsami** visuomenei ir kitoms suinteresuotosioms šalims **teikiama informacija**, susijusi su organizacijos:
    - Struktūra ir veikla
    - Aplinkosaugos politika ir aplinkosaugos vadybos sistema
    - Aplinkosaugos aspektais ir poveikiu aplinkai
    - Aplinkosaugos programa, tikslais ir uždaviniais
    - Aplinkosauginiu veiksmingumu ir atitiktimi su aplinka susijusiems taikomiems teisiniams įsipareigojimams, kaip išdėstyta IV priede
-

Aplinkosaugos ataskaitoje (elektroninėje ar popieriuje) turi būti pateikta:

- a) suprantamas ir vienareikšmis EMAS registruojamos organizacijos aprašymas, trumpas jos veiklos, produktų bei paslaugų apibūdinimas, jos santykis su pagrindine organizacija;
  - b) organizacijos aplinkosaugos **politika** ir trumpas **aplinkosaugos vadybos sistemos aprašymas**;
  - c) **visų** organizacijos **reikšmingų** tiesioginių ir netiesioginių aplinkosaugos **aspektų**, darančių reikšmingą poveikį aplinkai, **aprašymas** ir **paaiškinimas**, kaip poveikis yra susijęs su šiais aspektais
  - d) **aplinkosaugos tikslų ir užduočių**, susijusių su reikšmingais aplinkosaugos aspektais ir poveikiu aplinkai, aprašymas;
-

- e) duomenų apie organizacijos veiksmingumą palyginti su jos aplinkosaugos tikslais ir uždaviniais, susijusiais su jos reikšmingu poveikiu aplinkai, **santrauka**. Ataskaitoje turi būti pranešama apie **pagrindinius rodiklius** ir apie **kitus** susijusius aplinkosauginio veiksmingumo rodiklius;
  - f) kiti veiksniai, susiję su aplinkosauginiu veiksmingumu, įskaitant **veiksmingumą teisinių nuostatų**, susijusių su reikšmingu poveikiu aplinkai, **atžvilgiu**;
  - g) nuoroda į taikomus su aplinka susijusius teisinius reikalavimus;
  - h) aplinkosaugos vertintojo vardas, pavardė ir akreditacijos ar leidimo numeris bei patvirtinimo data.
-

Pagrindiniai rodikliai ir kiti tinkami aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai

- Aplinkosaugos ataskaitoje ir atnaujintoje aplinkosaugos ataskaitoje organizacijos teikia duomenis apie pagrindinius rodiklius – tiek, kiek jie susiję su tiesioginiais organizacijos aplinkosaugos aspektais – ir apie kitus tinkamus aplinkosauginio veiksmingumo rodiklius.
-

Pagrindiniai rodikliai ir kiti tinkami aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai

- Ataskaitoje pateikiami duomenys apie **faktinius** įvedinius/poveikį. **Jeigu duomenų atskleidimas neigiamai paveiktų komercinės arba pramoninės informacijos konfidencialumą**, kai tokį konfidencialumą numato nacionalinė arba Bendrijos teisė siekiant apsaugoti teisėtus ekonominius interesus, organizacijai gali būti leidžiama savo ataskaitose šią informaciją **indeksuoti**, pavyzdžiui, nustatant bazinius metus (su indeksu 100), nuo kurių būtų rodoma faktinio įvedinio/poveikio raida

Pagrindiniai rodikliai ir kiti tinkami aplinkosauginio veiksmingumo rodikliai

Su aplinkosaugos aspektais susiję rodikliai parenkami tokie, kurie:

- Leidžia tiksliai įvertinti organizacijos aplinkosauginį veiksmingumą
  - Yra suprantami ir vienareikšmiai
  - Leidžia kasmet įvertinti organizacijos aplinkosauginio veiksmingumo raidą lyginant su ankstesniais metais
  - Gali būti palyginami su sektoriaus, nacionaliniais arba regioniniais lyginamaisiais standartais, jei taikoma
  - Gali būti palyginami su norminiais reikalavimais, jei taikoma
-

Rodikliai turi būti orientuoti į veiksmingumą tokiose pagrindinėse aplinkosaugos srityse:

- Energijos naudojimo našumo
- Naudojamų medžiagų našumo
- Vandens naudojimo ir nuotekų šalinimo
- Atliekų tvarkymo
- Biologinės įvairovės
- Teršalų išmetimo

Reikalingas organizacijos paaiškinimas, jeigu vienas ar keli pagrindiniai rodikliai nepateikiami.

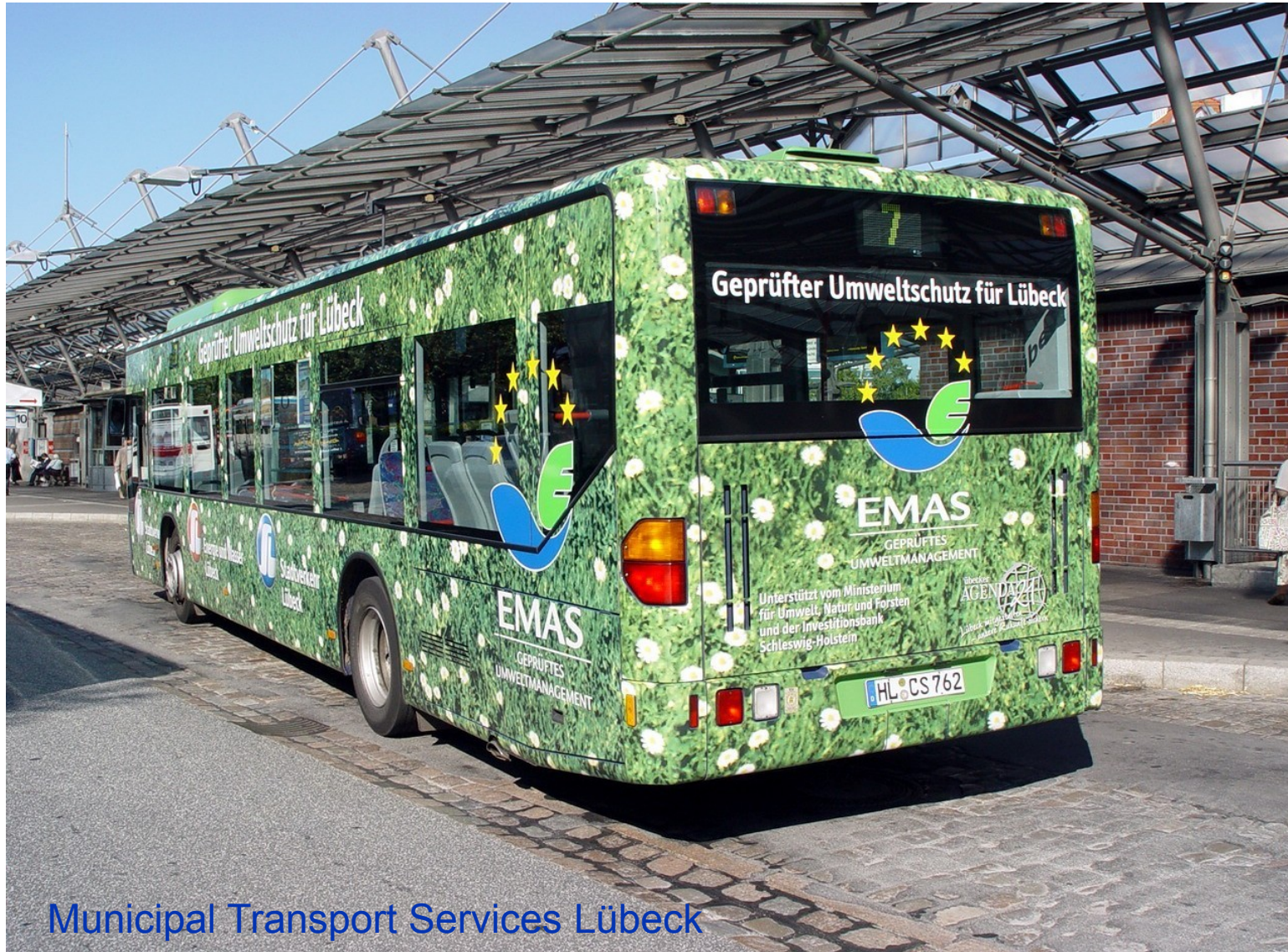

EMAS logotipas

- EMAS logotipas turėtų būti patraukli organizacijų komunikacijos ir rinkodaros priemonė, kuria pirkėjai ir kiti suinteresuoti asmenys būtų informuojami apie EMAS.

EMAS logotipas

Municipal Transport Services Lübeck

Kodėl rinktis EMAS?

MANAGING RISK

- Tvirčiausia vadybos sistema rinkoje.
  - Gera aplinkosaugos vadyba.
  - Atitiktis aplinkos apsaugos teisei.
  - Taupomi ištekliai, mažinami kaštai.
  - Patikimumas: aplinkosauginę informaciją patvirtina nepriklausoma Valstybių Narių valdoma institucija.
  - Rinkodaros priemonė: EMAS logotipas ir aplinkosaugos deklaracija: geresnis įvaizdis, pasitikėjimas ir skaidrumas.
  - Galimybė patekti į naujas rinkas / pritraukti naujus klientus.
  - Geresni ryšiai su valstybės valdymo institucijomis, kitomis įmonėmis, klientais, gyventojais, kontroliuojančiomis institucijomis.
  - Geresnė darbo aplinka, darbuotojų motyvacija.
  - Kai kurios ES šalys sudaro palankesnes sąlygas verslui.
-

Gerai įdiegta aplinkos vadyba:

- Sumažina riziką ir įsipareigojimus
- Stiprina verslo procesus
- Sumažina sąskaitas už energiją ir atliekų tvarkymą
- Kelia įmonės reputaciją
- Gerina įstatymų ir susitarimų laikymąsi
- Atsižvelgia į suinteresuotų šalių susirūpinimą
- Stiprina pripažinimą
- Stiprina pardavimų potencialą

Nacionalinė Akreditacijos įstaiga

Akreditacijos įstaiga yra nepriklausoma, nešališka šalies-narės įsteigta institucija ar organizacija, atsakinga už aplinkosaugos vertintojų akreditaciją ir priežiūrą.

Lietuvos EMAS Akreditacijos įstaiga:

Nacionalinis akreditacijos biuras prie Aplinkos ministerijos

Algirdo g. 31, LT-2006, Vilnius

Tel.: (85) 2136126

Faks.: (85) 2136153

<http://www.nab.lt>

Kompetentinga įstaiga

Kompetentinga įstaiga yra atsakinga už registracijos numerių suteikimą organizacijoms, kurios pateikė patvirtintas aplinkosaugos ataskaitas, registracijos mokesčių surinkimą, organizacijų registracijos laikiną sustabdymą ar panaikinimą bei informacijos apie nacionaliniame EMAS registre esančias organizacijas teikimą.

Lietuvos EMAS Kompetentinga įstaiga:

Lietuvos Aplinkos apsaugos agentūra

A. Juozapavičiaus g. 9, LT-2006, Vilnius

Tel.: (85) 2723302

Faks.: (85) 2723273

<http://gamta.lt/cms/index?rubricId=d35cc4cf-ac1a-46dc-add3-a2c643b6855f> arba <http://www.gamta.lt>
